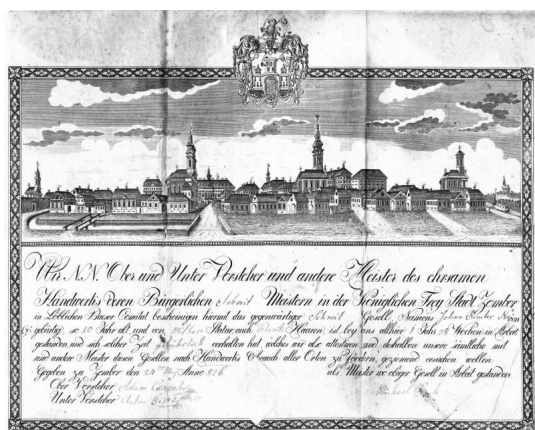

Vándorkönyvek a mosonmagyaróvári Hansági Múzeumban

Adalékok a Moson vármegye-i céhlegények iratainak vizsgálatához

A 19. századi céhes ipartörténet fontos adatokat, információkat tartalmazó okirata a „vándorkönyv”. Jelen munkámban a Hansági Múzeum gyűjteményében található „tanúság levél” és a tizenhárom vándorkönyv adatait ismertetem.(TDL)

A magyarországi céheknél a mesterré avatás feltételeként a vándorlás kötelezettsége a 15. századra vált általánossá. A vándorlást 1733-ig a céhszabályzatok, ezt követően a helytartótanácsi rendeletek szabályozták. A német birodalmi Kézműves-Rendtartás akkoriban a nyomtatott, meghatározott szövegű személyleírást adó „kundschaft” használatát írta elő. Az ezernyolcszázad elejére a megváltozott társadalmi, gazdasági és politikai viszonyok hatására szükségessé vált egy szélesebb körű ellenőrzést lehetővé tevő okmány bevezetése, amelyben a mesterlegény vándorlását megelőző és az alatti tevékenységét, valamint útvonalát pontosan nyomon követhették a céhek és a hatóságok. Ezért 1816. július 16-án a 21080.-dik rendelés szerint Magyarországon bevezetésre került a Vándorkönyv. Természetesen ez a rendelet nem változtatta meg azonnal az eddigi bizonyásglevelekkel való igazolás rendszerét. Ezt támasztja alá a gyűjteményünkben található, a zombori Kovács céh által 1826-ban kiadott „kundschaft” [\[1\]](#). Tulajdonosa, Pemler János Magyaróváron nyolc hétig állt munkában, és innen továbbindulva új magyaróvári bizonyásglevelet vitt magával. A régi felhasznált iratot pedig sok esetben hátrahagyták az illetékes céhnél. Így maradhatott itt ez a városképpel díszített bizonyásglevél.(1.kép) Tíz évvel a helytartótanácsi rendelet megjelenése után még használatban és elfogadott volt az egy út igazolására kiadott bizonyásglevél. A leltárkönyvek alapján összeszedett tizenhárom (1 hiányos) vándorkönyv nagy részét (9+1db) az 1851-es ideiglenes iparrendtartás előtt állították ki. Az 1816-1851 közötti idő a vándorkönyvek használatának klasszikus időszaka, amikor e könyvecskék széleskörű ellenőrző funkciót

töltöttek be [\[2\]](#) .

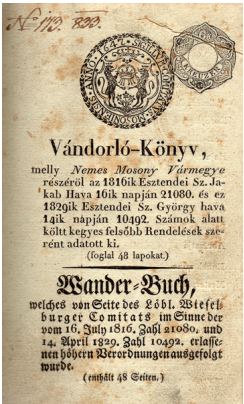
A Moson Vármegye által ebben az időszakban kiadott vándorkönyveknek két típusa volt. Ez a tény összefügg egy 1835. december 2-án V. Ferdinánd által kiadott kiváltságlevéllel, amelyben Czéh Sándor Moson megyei privilégiumot kapott nyomda alapítására, melyet Magyar Óváron fel is állított. A nyomda megalakulásáig (1836.) Moson megye hivatalos iratait a győri Strebig nyomdában készítették. (Helle 1998, 6-8.) Tehát feltehetőleg 1816-tól 1836-ig Győrben, 1836-tól pedig a helyi Czéh-féle nyomdában készültek a vándorkönyvek. Az ideiglenes iparrendtartás (1851.) bevezetése után kiadott és használt könyveket már Budáról, az egyetemi nyomdából szerezték be a könyv és papírkereskedők.

A mosonmagyaróvári Hansági Múzeumban található vándorkönyvek:

Név	Mesterség	A vándorlás időszaka:
Echart József	ácslegény [3]	1830-1834

Schaslitz András	kőműveslegény [4]	1833-1857
Bóhm Ferenc	kenyérsütőlegény [5]	1834-1840
Allersdorfer Károly	molnárlegény [6]	1839-1854
Ehmann Mihály	festőlegény [7]	1841-1848
Götz János	csizmadialegény [8]	1843-1846
Allersdorfer Ferenc	molnárlegény [9]	1843-1849
Huber János	tímárlegény [10]	1844-1847
Rudolf Fülöp	cukrászlegény [11]	1844-1846
Eichinger Antal	kovács [12]	1850- ? (hiányos)
Platz Péter	mészároslegény [13]	1856-1865
Czéh Sándor	nyomdászlegény [14]	1857-1864
Ferdinand Böck	olvashatatlan [15]	1846-1848

Írta: Géber József
2014. február 13. csütörtök, 12:51 - Módosítás: 2014. március 17. hétfő, 08:56

A vándorkönyvek Győrben készült típusából gyűjteményünkben három darab található. Irattani leírása a következő: Nagysága változó, az 1830-as egy kicsivel nagyobb (17,7 x 10,9 cm), mint a másik kettő. Az 1833-as és 34-es könyvek mérete 17,5 x 10,6 cm. Kemény kötésűek, színes márványozott papírral borítva, a címlap után 2-48. oldalszámozású lapokat tartalmaznak, a számok a lapszéli felső sarokban vannak, az oldalak közepén kicsi kör alakú virágból (szövegen belüli kép) vízszintesen kétfelé ötös osztású levelek ágaznak.

A címlapon középen felül Moson vármegye pecsétjének képe [\[16\]](#) látható, (2.kép) alatta pedig a következő írás olvasható, magyar és német nyelven. „

Vándorló-Könyv

[németül „Wander//Buch”], melyly

Nemes Mosony Vármegye

részéről az

1816

ik Esztendei Sz. Jakab Hava 16ik napján

21080.

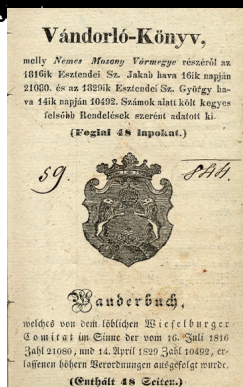
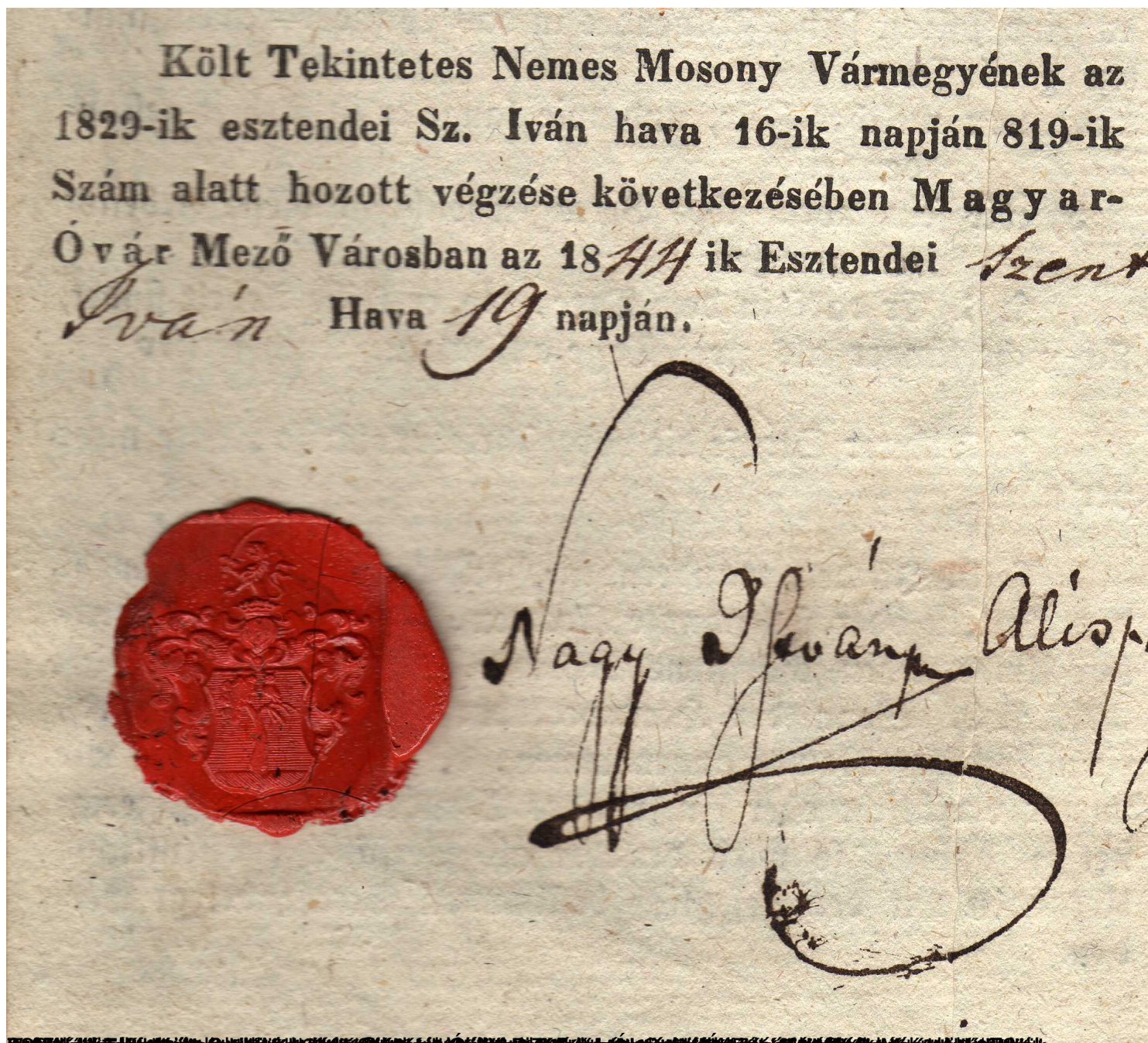
és ez

1829

ik Esztendei Sz. György hava 14ik napján

10492.

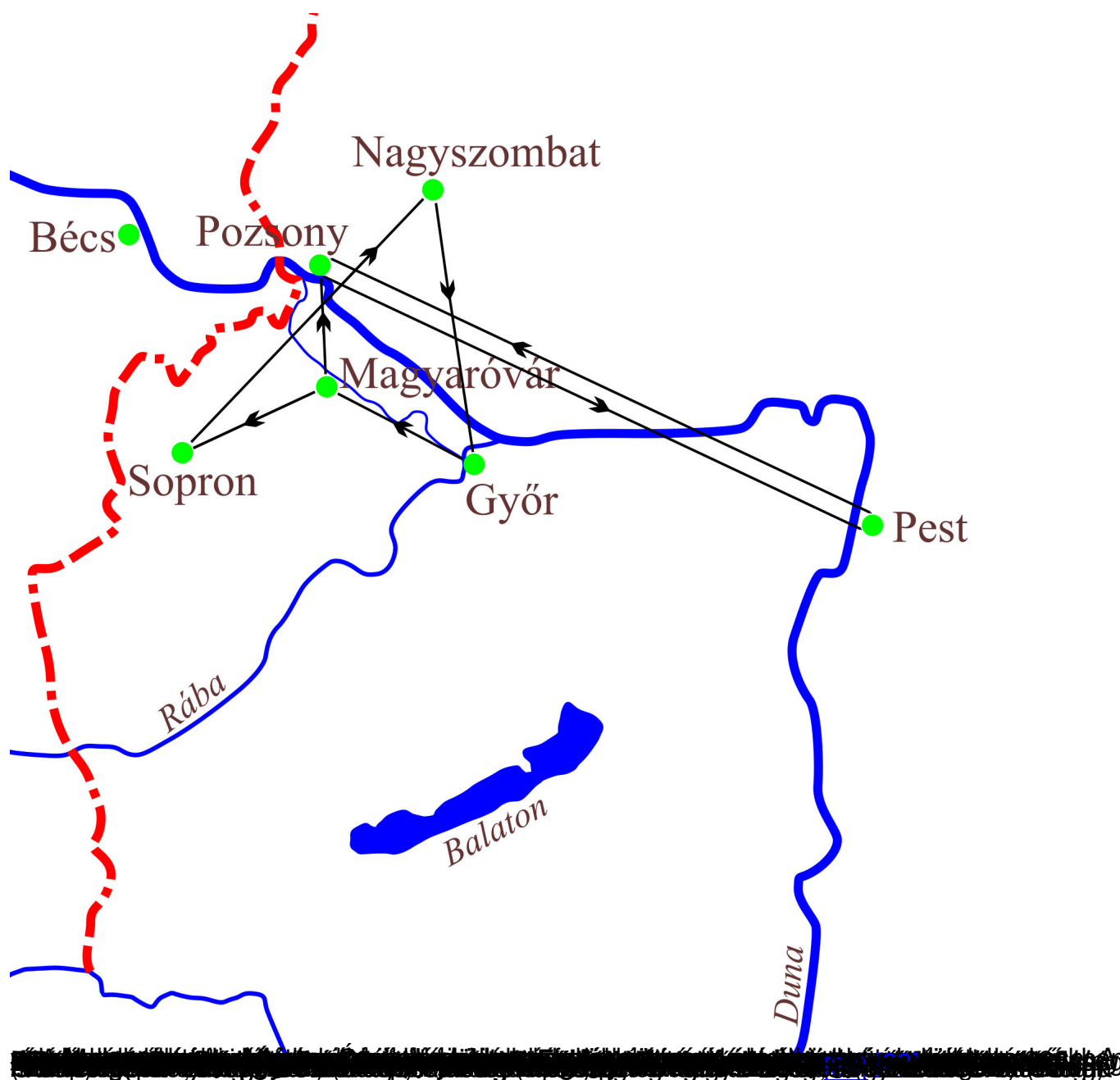
Számok alatt költt kegyes felsőbb Rendelések szerént adatott ki. (foglal 48 lapokat.)”

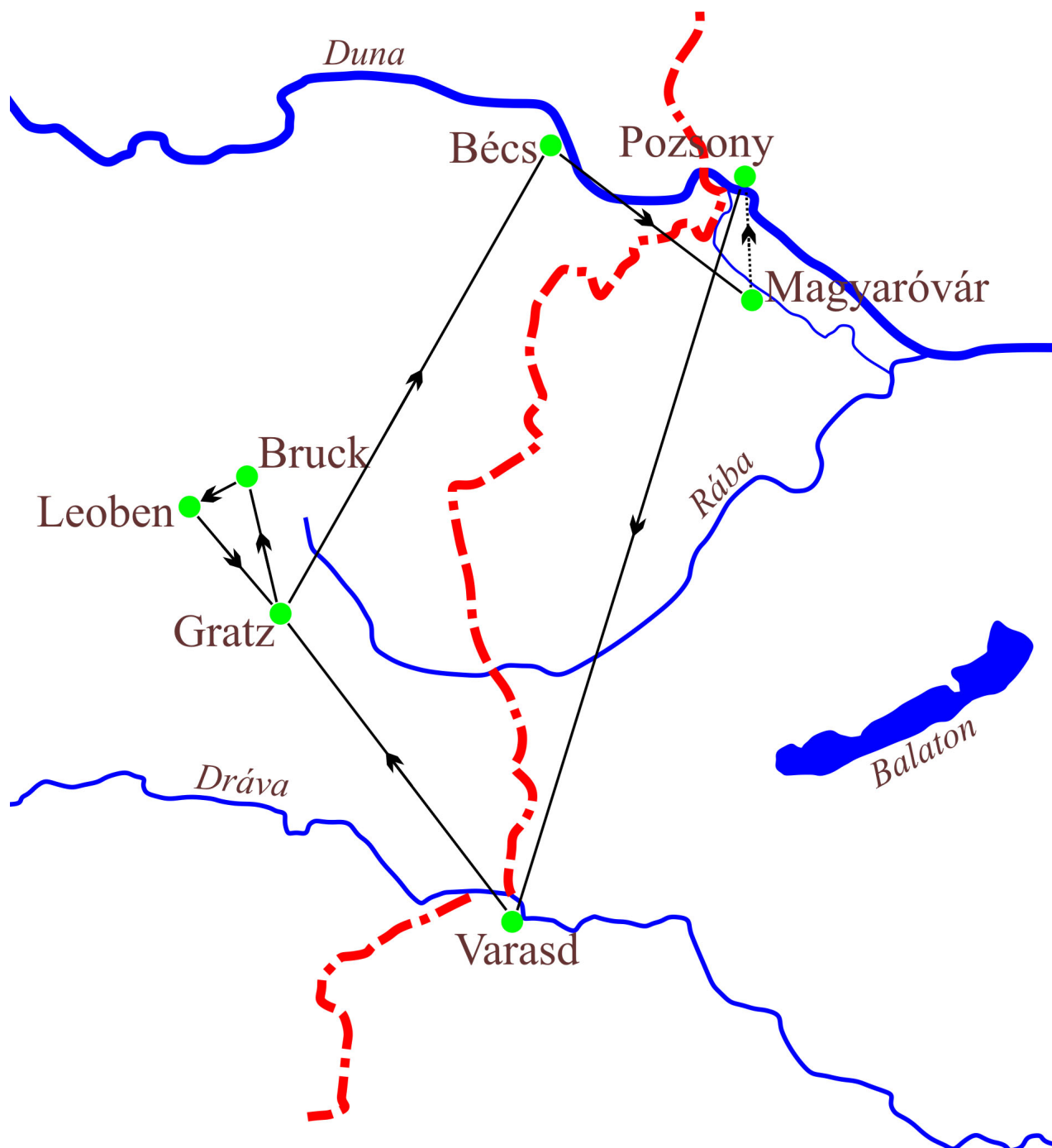
Írta: Géber József

2014. február 13. csütörtök, 12:51 - Módosítás: 2014. március 17. hétfő, 08:56

..... Vándorkönyvi bejegyzés nélkül megtett út

..... Vándorkönyvi bejegyzés nélkül megtett út

Írta: Géber József

2014. február 13. csütörtök, 12:51 - Módosítás: 2014. március 17. hétfő, 08:56

[Ez a kép a Mosonmagyaróvári Hansági Múzeumban található. A képet a Google Earth segítségével készítették. A képet a Google Earth segítségével készítették.](#)

Írta: Géber József

2014. február 13. csütörtök, 12:51 - Módosítás: 2014. március 17. hétfő, 08:56

~~...~~